

HRVATSKI ŠPORTSKI MUZEJ

IZVJEŠĆE O RADU ZA 2016. GODINU

Hrvatski športski muzej u raznim organizacijskim oblicima postoji više od 69 godina prikupljajući i obrađujući športsku i tjelovježbenu građu. U svojim počecima, djelovao je kao dio Više škole za fiskulturu, od 1959 Visoke škole, pa Fakulteta za fizičku kulturu (danas Kineziološki fakultet), a 23. listopada 2003. je osnovan kao samostalna ustanova od nacionalnog značaja. Muzej je u listopadu 2009. uselio u prostor od 427 m² u kojem je nakon niza godina, dobio donekle primjeren prostor za smještaj zbirki i izložbeni prostor od 200 m². U devet zbirki i zbirci knjižne građe sakupljeno je više od 80 000 tisuća jedinica predmetne, pisane i tiskane građe.

Još 2014. se započeo opremiti izložbeni dio Muzeja. Restaurirala se građa i kataloški su se obrađivali odabrani dokumenti, tiskovine i fotografije i predmeti. Uz to, prikupljala se i nova muzejska građa. Muzeju su se javljale osobe koje su trebale razne informacije vezane uz muzejsku građu i gradivo, te se pružalo i ta vrsta usluga. Muzeju je 2016 godine darovana vrlo vrijedna športska građa od koje izdvajamo dar Hrvatskog olimpijskog odbora baklju – laticu - dio olimpijskog plamena koji je za vrijeme igara u Londonu 2012 gorjela na olimpijskom stadionu.

1. SKUPLJANJE GRAĐE

Prema Statutu, u muzeju postoji 9 zbirki građe: Medalja i značaka, Fotografija, Diploma i plakata, Zbirka biografija i drugih INDOK podataka, Zbirka tiskovina, kataloga i kalendara, Zbirka zastavica i drugih tekstilnih predmeta, Opreme i rekvizita, Zbirka velikih predmeta, Zbirka arhivskih fondova i Zbirka knjižne građe.

1.1 Kupnja

- Odobrenim sredstvima MKRH od E. H., umirovljenog profesora atletike sa Kineziološkog fakulteta otkupljena je foto kamera iz 1890-tih godina, prema usmenim navodima, nekadašnje vlasništvo fotografa iz Petrinje Vase Margetića. Kamerom je fotografiran 1896. godine Tečaj za učitelje gimnastike održan u Zagrebu pod rukovodstvom Franje Bučara i pokroviteljstvom Izidora Kršnjavija.
- Od antikvara I. J. je sredstvima Muzeja kupljena skupna fotografija Zagrebačkih društva sa zastavama s kraja 19 st., među njima je i Tjelovježbeno društvo Hrvatski sokol
- Od antikvara V.A.B kupljena je iskaznica i 5 fotografija Hinka Naglera, Hrvatskog sokola iz Zagreba
- Od Vatrogasne zajednice u Zagrebu kupljene su dvije povijesne monografije

1.3. Darovanje

- Hrvatski olimpijski odbor darovao je Muzeju baklju – laticu, dio strukture olimpijskog plamena na stadionu u Londonu 2012. godine
- Sonja Buntak Kovačić iz Zagreba darovala je Muzeju 4 šahovske i 2 košarkaške diplome supruga Dragutina Kovačića
- Pranećaknje Franje Bučara Nada i Srebrenka Široki darovale su Muzeju rukom slikanu čašu iz Bučarove ostavštine
- Željko Iveljić darovao je Muzeju svoje 4 publikacije
- Marijan Tekavac iz Zagreba darovao je više knjiga povijesne tematike
- Filip Gruić iz Karlovca darovao je monografiju o ragbiju

- Robert Valai, dugogodišnji fotograf Sportskih novosti darovao je 6 knjiga o športu
- Mladen Andrassi iz Zagreba darovao je fotografiju Ljudevita Andrassia, prvog predsjednika Hrvatskog športskog saveza osnovanog 1909. godine
- Zlatan Stilinović iz Zagreba darovao je arhivske zapise i rezultate natjecanja u brdskom biciklizmu BK Šišmiš iz Samobora u razdoblju od 2004 do 2014. godine
- Dr. Goran Ivanišević iz Zagreba darovao je veliku maskotu Olimpijskih igara u Moskvi 1980 – medvjeda.
- Ostavštinu veslača Mladosti Ladimira Matetića iz Zagreba: plakat Olimpijskih igara Helsinki 1952 i športske iskaznice darovala je supruga.
- Vjera Katalinić iz Zagreba darovala je 2 para drvenih skija i dvije publikacije iz 30-tih godina 20. st.
- Hrvatski planinarski savez redovito šalje časopis Hrvatski planinar
- Hrvatski olimpijski odbor šalje publikaciju HOO-a Olimp
- Zavičajni muzej Gospić darovao je publikacije izdane 2016. Godine

2. ZAŠTITA GRAĐE

2.1. Preventivna zaštita

- Tijekom listopada 2016. rješenjem Zavoda za zaštitu spomenika 2016 godine ponovno je preventivno zaštićena građa Hrvatskog športskog muzeja
- Dobavljeni muzejski predmeti tijekom 2016. godine su raspoređeni po zbirkama i spremljeni u zasebnu čuvaonicu (karantenu), u kutije, na metalne police.
- U prostorijama Muzeja je tijekom zime primjereno grijanje, prostorije se redovito za suhog vremena provjetravaju, i svakodnevno se obilaze.
- Od specijalizirane prodavaonice Crescat iz Zagreba kupljene su folije i kartonske kutije za pravilno čuvanje fotografija posebni usisavač sa dodatnom opremom
- Prema protupožarnom elaboratu koji je još 2012. godine idejno izveo Zagrebački centar za zaštitu od požara, 2015. je napravljena vatrodojavna zaštita u dvoranama stalnog postava i u radnim prostorima muzeja. Ugovorom sklopljenim sa firmom Zaštita Zagreb putem koje muzej ima ugovorenu protuprovalnu dojavu Centralnim dojavnim sistemom,

Muzej je spojen i na 24 satnu vatrodiojavnu zaštitu. U izložbenom je prostoru postavljena sigurnosna rasvjeta. Još 2013. zajedno sa Gradom Zagrebom kao upraviteljem prostora u povratu zgrade Praška 2, izveden je Elaborat evakuacijskih putova u Muzeju ali i u cijeloj zgradi Praška 2.

2.3. Restauracija

Za izlaganje u Stalnom postavu je tijekom samo proteklih šest godina restaurirano više od 130 predmeta.

2.4. Ostalo

U završnoj je pripremi zbirka od 824 diploma za registraciju

3. DOKUMENTACIJA

3.2. Katalog muzejskih predmeta

U kompjuterskom programu ProMus katalogizirano je do kraja 2016. godine 7259 predmeta, od toga u 2016. godini katalogizirano 159 predmeta. Predmeti su dokumentarno-digitalno fotografirani, a ukupno je do kraja 2016. digitalno snimljeno 3724 predmeta. Uz građu se vode kompjuterski zapisi pod nazivom Biografski omoti građe i Knjiga ulaska. Knjiga ulaska građe u kojoj je kompjuterski evidentiran ulaz unatrag od 1947. godine (početka djelovanja Muzeja pri Višoj školi za fiskulturu), ima ukupno 1579 upisa (donosa), ili preko 1000 ljudi i ustanova koji su donirali ili prodali građu muzeju.

3.3. Fototeka

U zbirci fotografija je više od 28 000 fotografija od kojih je dvije trećine iz fundusa Sportskih novosti a ostale su tijekom godina prikupljene donacijom i kupnjom.

4. KNJIŽNICA

4.1. Nabava

Tijekom 2016. godine za muzejsku knjižnicu je kupnjom i darivanjem nabavljeno 15 naslova knjiga i tri serijske publikacije.

4.2. Stručna obrada knjižničnog fonda

Stručno je obrađeno ukupno od početaka kompjuterskog obrađivanja 2001. godine 4350 naslova

4.4. Služba i usluge za korisnike

Knjižnu građu je koristilo 30 korisnika.

4.5. Ostalo

Sva knjižna građa je sortirana po knjižničarski pravilima prilagođenim športskoj građi i pripremljena za katalogizaciju u programu K++.

5. STALNI POSTAV

5.1. Novi stalni postav / 5.2. Izmjene stalnog postava

Krajem 2016. godine gotovo je završen prvi Stalni postav Hrvatskog športskog muzeja naslova *Povijest športa i tjelovježbe u Hrvatskoj krajem 19 i početkom 20. stoljeća*. Autori izvedbene koncepcije stalnog postava su Đurđica Bojanić, Zdenko Jajčević i Zrinko Grgić. Idejni realizatori postava su arhitektica Diana Špirić i dizajner Sandro Đukić.

Prema izvedbenoj koncepciji, izložba je izvedena tako da bude dostupan (vidljiv i čitljiv) svim posjetiocima. Vitrine su izvedene a okviri postavljeni nešto niže radi čitljivosti i gledljivosti

odraslima, djeci i osobama koja u posjet dolaze u kolicima. Stakla zidnih i stojećih vitrina su pomična kako bi predmet bili dostupni za upoznavanje opipom (i mirisom). Predviđaju se staviti i natpisi (legende) pisane brailleovim pismom kao i informativni letak.

U Postavu su u pet dvorana izloženi predmeti i dokumenti Hrvatskog športskog muzeja, a iz bogatog fundusa od preko 80 000 predmeta je izdvojeno je 850 reprezentativnih muzejskih jedinica iz svih muzejskih zbirki. Predstavljene su vrijedni događaji hrvatske športske povijesti: sve grane športova, više od 40 prvih klubova u Hrvatskoj, tjelovježbeni pokret Hrvatski sokol (1874 – 1929), Hrvatski sokolski savez (1904), Hrvatski športski savez (1909), prvi granski športski savezi, prva natjecanja u modernim športovima u Hrvatskoj, edukacija učitelja gimnastike, Franjo Bučar kao otac modernih športova i Izidor Kršnjavi kao bard hrvatske kulture. Vrijedno je istaknuti da su Postavu zastupljeni, kroz trofejne predmete i plakate brojni hrvatski kipari i slikari: Ivan Kerdić, Robert Frangeš Mihanović, Joza Turkalj, Hinko Juhn, Želimir Janeš, Zdenko Šlibar, Ante Guberina, brojni hrvatski tiskari, fotografi i hrvatski proizvođači športske opreme.

U prvoj dvorani je predstavljeno Tjelovježbeno društvo Hrvatski sokol od svog osnivanja 1874 godine do njegova ukinuća 1929 godine. Izloženi su predmeti vezani uz sva tri Hrvatska svesokolska sleta (1906, 1911 i 1925) i zgradu Hrvatskog sokola Zagrebu izgrađenu 1883 godine. U vitrinama je odjeća i znakovlje Hrvatskih sokola iz cijele Hrvatske kao i plakati, pozivnice i fotografije važnih događanja. Predstavljena je i prva gimnastička nacionalna vrsta koja je pod hrvatskom zastavom nastupala na V. gimnastičkom natjecanju u Torinu 1911 godine. Izložena je i fotografija zadnjeg saziva starješinstva Hrvatskog sokolskog saveza prije ukinuća društva. Vezano uz tjelesni odgoj u školama, predstavljena je fotografska i tiskana građa kao i Tečaj za učitelje gimnastike održan u Zagrebu 1894-1896 godine. U dvorani je predstavljen i športski djelatnik, hrvatski sokol i povjesničar dr. Franjo Bučar koji je svoju, vrlo vrijednu arhivsku građu sačuvao za budući Muzej. Ona, kroz dokumente ali i kroz više stotina autorskih članaka objavljenih u dnevnom i periodičnom tisku svjedoči o postanku i razvoju modernog športa u Hrvatskoj. Arhivska građa Franje Bučara važna ne samo za povijest Hrvatske nego za povijest športskih događanja europskih zemalja s kraja 19 i početka 20 stoljeća. Sačuvana korespondencija je dokument nastojanja tadašnjih hrvatskih športskih sudionika u osamostaljenju hrvatske države i kroz sportske forume. Uz dokumente i fotografije školovanja, obiteljskog

života i rada F.Bučara, izložena su i pisma članova – osnivača Međunarodnog olimpijskog odbora 1894. godine s kojima je on u nastojanju uključivanja Hrvatske u olimpijsku obitelj održavao dugogodišnje prijateljske veze, te njegovi uporabni predmeti i nagrade.

U drugoj su dvorani predstavljeni športovi mačevanje i streljaštvo kao najstariji športovi, i biciklizam, koji je prvi od hrvatskih športova imao strukovni savez već od 1894. godine. Uz biciklističke medalje i značke iz 19. stoljeća, istaknuta su i društvena pravila i diplome prvih hrvatskih biciklističkih klubova kao i programi prvih natjecanja iz 1886 godine. Vrijedne su i originalne fotografije s natjecanja prije ali i između dva svjetska rata kada su u hrvatski biciklisti bili redom (osim 1925) prvaci države. U mačevanju je vrijedno istaći uz fotografije, dokumente i više od 100 godina stare rekvizite i odijelo Milana Neralića, učitelja mačevanja rodom iz Slunja. On je osvojio brončanu medalju u kategoriji učitelja mačevanja na Olimpijskim igrama u Parizu 1900. godine. Streljaštvo je zastupljeno tiskovinama, oslikanim drvenim streljačkim metama i s dvije fotografije strijelaca na natjecanju u gađanju na glinene golubove u Zagrebu 1914. godine.

U trećoj su dvorani izloženi predmeti vezani uz nogomet, atletiku, tenis, hrvanje i boks, automobilizam, moto šport, golf u zagrebačkom parku Maksimir tijekom 30- tih godina 20 stoljeća. Nogomet kao najpopularniji šport predstavljen je rekvizitima, opremom, trofejnim predmetima, zapisnicima saveza a posebno su vrijedne fotografije igrača i utakmica s početka stoljeća, klubova osnovanih prije prvog svjetskog rata: Hrvatskog akademskog šport kluba, Prvog nogometnog i športskog kluba, Concordie, Croatie, Tipografije, Marathona, Makabija, Građanskog - svi iz Zagreba. Tu su i Segesta iz Siska, Koprivnica, Olimpija iz Karlovca, Šišmiš iz Samobora, Orao iz Bjelovara, Hajduk iz Splita, đачki klub iz Đakova i brojnih drugih, osnovanih odmah nakon Prvog svjetskog rata. Nogometaši su tijekom zime organizirali i prve atletske utrke stoga su predstavljene originalne fotografije i medalje prvih atletskih utrka 1906, 1907. godine. Hrvatski su atletičari bili višestruki prvaci države između dva svjetska rata pa su izložene medalje nekih od vodećih (Ivo Buratović, Franjo Predanić, Ružica Janović i drugih). U dvorani je predstavljena foto i dokumentarna građa o prvom tenis turniru u organizaciji Prvog hrvatskog sklizalačkog kluba 1909 godine, prvom Internacionalnom tenis turniru 1911 u organizaciji HAŠK-a kao i tenis reketi i brojni trofeji s početka 20. stoljeća. Predstavljen je i okvir s fotografijama prvih hrvača i tjelograditelja te Maxa Ledingera,osnivača Teško atletske kluba Atlas 1905 godine, kao i Hrvatskog sokola Ivana Mareka. U dvorani je izložena golf

oprema s početka 30-tih godina 20 stoljeća. Prvi hrvatski automobilski klub je osnovan 1906 godine a u postavu je pokal iz ostavštine Vjekoslava Heinzela koji ga je osvojio u utrci 1913 godine.

U četvrtoj je dvorani predstavljen razvoj planinarstva u Hrvatskoj od 1874. godine nadalje i športovi vezani uz vodu, snijeg i led. U vitrinama i okvirima su rekviziti, oprema, pisani dokumenti i fotografije. U veslanju je vrijedno istaknuti fotografije veslača zadarskog Hrvatskog sokola iz 1904 godine, nagradu Veslačkog kluba Neptun iz Osijeka iz 1910 godine i fotografije Hrvatskog veslačkog kluba iz Zagreba iz 1912. godine. U dvorani je i sklopivi kajak iz 30.-tih godina 20 stoljeća. Izložen je i pokal grada Karlovca iz 1912 godine kojeg su na prvenstvima Hrvatske plivači HAŠK-a osvojili tri puta pa je prešao u njihovo vlasništvo. Na zidu je nekoliko pari drvenih skija s kraja 19 stoljeća kao i veliki štap od bambusa koji se u to doba koristio. Predstavljene su i fotografije prvih skijaša na Jakčinovoj livadi u Zagrebu gdje skijanje uče sudionici Tečaja za učitelje gimnastike 1896 godine. Klizanje je predstavljeno s više pari klizaljki s kraja 19 i početka 20 st. U postavu su vrlo vrijedne sanjke – bob iz 20-tih godina 20. stoljeća jer je sanjkanje u zagrepčana bila omiljena zabava, a natjecanja su se održavala na Plešivici.

U petoj, olimpijskoj dvorani, predstavljena su događanja u vezi osnivanja Međunarodnog olimpijskog odbora 1894. godine, Pierre de Coubertin kao idejni začetnik ideje obnove igara, sudjelovanje hrvatskih športaša na igrama od mačevaoca Milana Neralića 1900-te do sudjelovanja hrvatskih športaša na igrama u Riju 2016. Predstavljene su dokumenti i fotografije osnivanja Hrvatskog olimpijskog odbora 10. rujna 1991. U vitrini su izložene tri srebrne medalje: vaterpolo Zlatka Šimenca OI Tokyo 1964, vaterpolo Ratka Rudića OI Moskva 1980, i medalja košarkašice Danire Nakić OI Seoul 1988. Tu su olimpijske diplome prvog člana MOO-a iz Hrvatske Franje Bučara, olimpijski orden drugog člana MOO iz Hrvatske Borisa Bakrača te memorabilije trećeg člana MOO za Hrvatsku Antuna Vrdoljaka. Izložene su četiri olimpijske baklje: OI Berlin 1936, OI Rim 1960. ZOI Sarajevo 1984 i ZOI Torino 2006. S olimpijskih igara u Londonu 2012 godine, putem Hrvatskog olimpijskog odbora u Muzeju je izložena baklja - latica – dio velike olimpijske baklje koja gorjela na olimpijskom stadionu tijekom igara. Tu su i akreditacije hrvatskih olimpijaca, športaša, sudaca, novinara i športskih djelatnika, kao i njihove spomen plakete i diplome.

Za postav je izvedeno 8 visokih, dvostranih, drvenih vitrina sa (pomičnim) staklima, 11 samostojećih drvenih vitrina na metalnim nogama, 8 velikih i 10 manjih zidnih drvenih vitrina, 24 drvena zidna držača s predmetima dostupnim opipu i 6 samostalnih drvenih postamenata za izlaganje pojedinačnih predmeta. Izveden je 81 okvir sa staklom u kojima su diplome, plakati, dokumenti i fotografije, odnosno složene tematske jedinice. Na zidove i prozore u postavu je stavljeno 13 velikih foto tapeta sa športskim temama. U dvorane je postavljeno 5 LCD monitora na kojima se prikazuju vrte filmovi o povijesti raznih športova. Na stropove je pričvršćeno pet velikih zvonolikih struktura sa zvučnim materijalima koji nakon presijecanja zrake reproduciraju glazbu ili tekst namjenskog sadržaja.

6.1. STRUČNI RAD

6.1. Stručna obrada muzejske građe

Knjiga ulaska građe u kojoj je kompjuterski evidentiran ulaz unatrag od 1947. godine (početka djelovanja Muzeja pri Višoj školi za fiskulturu), ima ukupno 1579 upisa (donosa), ili preko 1000 ljudi i ustanova koji su donirali ili prodali građu muzeju.

6.8. Stručna usavršavanja

Tijekom 2016. godine je troje studenta obavilo obveznu muzeološku ali i arhivsku praksu u Muzeju, u trajanju od 40 do 120 sati.

6.12. Informatički poslovi muzeja

Nova, već izrađena WEB stranica biti će pokrenuta po završetku Postava.

6.13. Ostalo

U više desetaka navrata fotografsku i arhivsku muzejsku građu su koristile razne osobe za stručne radove (s knjižnicom 75 korisnika).

13. IZLOŽBENA DJELATNOST

Stalni postav muzeja je u završnoj fazi oformljavanja. Postav se izveo prema projektu izvedbene muzeološke koncepciji Stalnog postava koji je prezentirana Hrvatskom muzejskom vijeću MKRH 1. prosinca 2011.

Dana 25.11.2016. u Hrvatskom je športskom muzeju organizirano obilježavanje 150 godišnjice rođenja Franje Bučara. Proslava je priređena u suradnji s Hrvatskom olimpijskom akademijom, Hrvatskim društvom za olimpijsku filateliju i memorabiliju. Tom je prigodom izdan letak sa životopisom Franje Bučara te prigodna dopisnica sa žigom prvog dana.

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Vodstva / 11.2. Predavanja

S Kineziološkim fakultetom – Kolegij Povijest športa, dr. Zrinkom Čustonjom i dr. Dariom Škegrom, surađuje se prilikom posjete studenata Muzeju.

Više od 230 studenata Kineziološkog fakulteta je u 8 grupa u listopadu 2016. obišlo Muzej, a održano je i 8 prigodnih predavanja o povijesti Muzeja i prikupljanja muzejske građe

11.3. Radionice i igraonice

U tijeku je višegodišnja suradnja s Hrvatskim olimpijskim odborom – Hrvatskom olimpijskom akademijom i voditeljicom promidžbenih djelatnosti Danirom Nakić u vezi obilježavanja olimpijskog dana 23. lipnja. S time u vezi, organiziraju se pedagoške radionice. Više grupa učenika osnovnih i srednjih škola sudjelovalo je u radionicama o olimpizmu povodom Olimpijskog dana 23. lipnja.

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU

Više od 230 studenata Kineziološkog fakulteta je u 8 grupa u listopadu 2016. obišlo Muzej, a održano je i 8 prigodnih predavanja o povijesti Muzeja i prikupljanja muzejske građe. U više desetaka navrata Muzej su posjetili strani i domaći turisti koje zanima športska građa

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

Tijekom 2016. Muzej je posjetilo oko 1000 posjetitelja Muzeja i korisnika građe.

15. FINACIJE

Muzej je financiran u 100% iznosu od MKRH, a programska sredstva su utrošena namjenski.

NAPOMENE

I tijekom 2016.godine u Muzeju su bile zaposlene dvije osobe, knjižničar Zbirke knjižne građe i v.d. ravnatelj koji ujedno vodi ostale zbirke.

Uz administrativne poslove, dvoje djelatnika prikuplja i evidentira dobavljenu građu i pruža usluge tražiteljima.